

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Євтушенко М.В.

асистент,

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ВАРТІСНИЙ АСПЕКТ

Невід'ємною ознакою трансформаційних економік, до яких відноситься Україна, є наявність відтворювальних, секторальних, територіальних внутрісистемних асиметрій [1, с. 187]. Вони загострюються в умовах недостатнього розвитку фінансових ринків, корпоративного управління, що виявляється у низькій інвестиційній привабливості суб'єктів господарювання, недооцінці їх капіталу, ускладненні виходу на світові ринки капіталу. Існуючі об'єктивні умови для зниження фінансово-вартісного потенціалу корпоративних підприємств породжені: непродуманістю економічної концепції і стратегії розвитку національного господарства в умовах ринкових трансформацій; уповільненим розвитком організаційно-правових форм суб'єктів господарювання; недосконалістю економічних інструментів і наявністю соціально-психологічних стереотипів в управлінні корпоративним сектором; нестійким типом фінансового стану більшості підприємств; уповільненням інноваційних процесів; високими темпами інфляційних процесів [2, с. 88]. Подолання інституціональних обмежень реформування економіки України та її фінансового сектору потребує запровадження нових підходів до управління, у т.ч. вартісно-орієнтованого, здатних подолати деструктивний вплив трансформаційних перетворень на розвиток корпоративних підприємств.

Інституційне середовище є одним із найважливіших чинників, який безпосередньо впливає на вартість корпоративних підприємств та є фундаментальним важелем підвищення ефективності їх функціонування. Для забезпечення умов стійкого розвитку це середовище покликане виконувати такі функції: концептуальну, регламентну, контрольну, захисну, інформаційну, аналітичну, консультативно-роз'яснювальну та навчальну [3, с. 327].

Ефективність вартісно-орієнтованого управління значною мірою залежить від якості діагностики зовнішнього і внутрішнього середовища. Найбільш значущими зовнішніми факторами, які впливають на фінансову результативність і вартість корпоративних підприємств, є: інвестиційна відкритість економіки країни; ступінь інтегрованості вітчизняного фінансового ринку у світові; кон'юнктура внутрішніх товарних і фінансового ринку, динаміка реального ВВП; рівень безробіття; інфляційні чи дефляційні процеси в країні; фінансова нестабільність, ознаками якої є розвиток кризових явищ у банківській системі, погіршення стану бюджетно-фіскального сегменту; соціально-політична нестабільність у державі тощо [4, с. 191]. У науковій літературі та на практиці для оцінки впливу факторів зовнішнього середовища на вартість корпорації застосовують PEST-аналіз (аббревіатура із перших літер чинників-об'єктів оцінки: *p* – *policy*, *e* – *economy*, *s* – *society*, *t* – *technology*). Внутрішніми факторами, які мають підлягати фінансовій діагностиці, є: стан корпоративного управління, рейтинг внутрішнього фінансово-вартісного потенціалу, ступінь впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності, рівень розвитку фінансових механізмів залучення капіталу тощо.

SWOT-аналіз дозволяє поєднати методи діагностики внутрішнього й зовнішнього економічних середовищ корпоративного підприємства і визначити слабкі і сильні сторони вартісно-орієнтованого управління, здатні вплинути на фінансово-вартісний потенціал, (можливості) мобілізації фінансових ресурсів, позицію підприємства на ринку капіталу і фондовому ринку, зокрема [5, с. 115].

До основних функцій фінансової діагностики вартості корпорації належать [6, с. 18]: зменшення інформаційної асиметрії між особами, відповідальними за прийняття фінансових рішень, та об'єктом управління; прогнозування показників фінансового стану та фінансової стійкості, грошових потоків за видами діяльності, вартісних індикаторів; ідентифікація чинників, що впливають на вартість капіталу за обліковими та ринковими оцінками.

Фінансова діагностика обліково-звітних індикаторів передбачає: розрахунок показників фінансового стану за даними фінансової звітності підприємств, визначення балансової вартості акціонерного і власного капіталу, вартості чистих активів, обґрунтування комплексних узагальнюючих показників.

Фінансова діагностика ринково-управлінських індикаторів передбачає: рейтингування корпоративного управління та оцінку його якості;

визначення кредитоспроможності та інвестиційної привабливості корпоративних підприємств; оцінку їх стану на ринку цінних паперів, наявності у лістингах фондових бірж; моніторинг ринкових курсів цінних паперів та їх трендів.

Значення фондових індикаторів зростає по мірі зміцнення конкурентних позицій корпорацій на фінансовому ринку, оскільки значущість внутрішніх джерел фінансування зменшується у разі збільшення темпів розвитку компанії. Корпорації зі стійкими темпами зростання капіталу частіше використовують фондові механізми шляхом залучення боргового (займи, кредити) та пайового (випуск акцій) фінансування [7, с. 103]. Первинне розміщення акцій (*IPO – Initial Public Offering*) на зарубіжних торговельних майданчиках є одним із ефективних інструментів фінансування корпорацій та залучення інвестицій у період економічного зростання, оскільки розширює спектр ліквідних інструментів на фондовому ринку, підвищує рівень його капіталізації, сприяє росту та структурній перебудові, ефективності ринкової економіки [8, с. 202].

Передумовою виходу підприємств на фондові ринки і можливості збільшення обсягу залучених фінансових ресурсів є впровадження у практику їх діяльності ефективної системи корпоративного управління. Ситуація ускладнюється притаманній корпоративному сектору України інсайдерською моделлю управління, зміцненням позицій фінансово-промислових груп у структурі корпоративної власності, що посилює монополізм, ослаблює конкурентне середовище, знижує активність емітентів і інвесторів на фондовому ринку [9, с. 40]. Його розвиток в Україні стримують такі фактори: недотримане принципу публічності діяльності корпоративними підприємствами; неповне розкриття ними інформації, передбаченої корпоративним законодавством; неврахування інтересів акціонерів, або порушення їх прав під час прийняття управлінських рішень; недостатня корпоративна культура, зокрема відсутність Кодексів корпоративного управління та інших регламентів; порушення прав власників акцій при проведенні загальних зборів; високі ризики наявності конфлікту інтересів та операцій із пов'язаними особами [10, с. 644].

Успішна реалізація концепції вартісно-орієнтованого управління передбачає: підвищення прозорості корпоративних відносин; посилення захисту прав міноритарних акціонерів; задоволення інформаційних потреб стейкхолдерів; забезпечення якості моделей корпоративного управління і рейтингової оцінки внутрішнього фінансово-вартісного потенціалу;

зростання інвестиційної привабливості корпоративних цінних паперів на фондовому ринку на основі *ЕВМ*.

Таким чином, узагальнено практику вартісно-орієнтованого управління корпоративними підприємствами в частині: фінансової діагностики зовнішнього середовища, вартісних індикаторів на основі показників фінансової звітності, фондових індикаторів вартості корпоративних підприємств та стану корпоративного управління.

Список використаних джерел:

1. Ревун К. І. Дисбаланси сектору нефінансових корпорацій національної економіки: проблематика діагностики та нівелювання. *Наука й економіка*. 2014. Вип. 4. С. 184-190.
2. Меркулов М. М. Діагностика фінансового стану промислового підприємства в нестабільному середовищі. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2014. Т. 1, вип. 1. С. 85-96.
3. Хуторна М. Е. Індикативний підхід до оцінки результативності забезпечення фінансової стабільності кредитних установ на основі діагностування інституційного середовища. *Бізнес Інформ*. 2019. № 4. С. 320-334.
4. Ребрик Ю. С., Сириця А. В. Діагностика фінансової кризи України у контексті зовнішньоекономічної інтеграції. *Економічний аналіз*. 2013. Т. 14(3). С. 187-195.
5. Барилук І. В., Рубаха М. В. Діагностика впливу факторів економічного середовища на формування фінансового капіталу компаній. *Фінанси України*. 2013. № 9. С. 104-117.
6. Івата В. В., Погорелова О. В. Перспективи фінансової діагностики як елементу управлінської системи в умовах трансформації економічного середовища. *Збірник наукових праць Національного університету кораблебудування*. 2014. № 2. С. 15-19.
7. Петрашук М. М. Сучасний стан обігу корпоративних цінних паперів на світових фондових ринках. *Наукові праці НДФІ*. 2011. Вип. 3. С. 95-104.
8. Бабіченко В. В. Суперечності світового фондового ринку та проблеми реалізації корпоративних стратегій. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2014. Т. 19. Вип. 3(3). С. 200-204.
9. Іоненко К. В. Особливості становлення системи корпоративного управління на фондовому ринку. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки*. 2010. № 4(2). С. 37-42.
10. Деева Н. Е., Ярошевська О. В. Фондові механізми управління державними корпоративними правами в економіці України. *Молодий вчений*. 2017. № 3. С. 641-645.